

Primljen 25.10.2009.

PRIKAZ KNJIGE *ASSESSING YOUNG LANGUAGE LEARNERS*

Marija Andraka*
Učiteljski fakultet, Zagreb

McKay, Penny

Assessing Young Language Learners.

Cambridge, Cambridge University Press, 2006., str. xii+388

Znanje stranog jezika jedna je od ključnih kompetencija koju bi suvremeni pojedinac trebao posjedovati. Od velike je važnosti za obrazovanje, za putovanja u inozemstvo i za uspostavljanje društvenih i poslovnih međunarodnih veza te osigurava veću mobilnost. U velikom broju europskih, ali i drugih svjetskih zemalja obrazovni sustavi uglavnom odgovaraju na ovu potrebu sve ranijim uvođenjem nastave barem jednog stranog jezika u osnovne škole. Tako je u nas obvezno učenje jednog stranog jezika od 1. razreda osnovne škole započelo u školskoj godini 2004./2005., a sve je veći broj europskih zemalja koje u svojim osnovnoškolskim kurikulumima predviđaju obvezno učenje barem jednog stranog jezika (primjerice: Austrija, Švedska, Italija, Norveška, Malta, Poljska, Finska i druge).

Zbog svega ovoga raste potreba za istraživanjima u području vrednovanja postignuća stranog jezika u ranoj osnovnoškolskoj dobi čiji bi rezultati pomogli radu učitelja i drugih stručnjaka koji su neposredni ili posredno uključeni u poučavanje ove dobne skupine učenika. Za razliku od većine dosada objavljenih publikacija koje se bave temom vrednovanja i težište stavljaju na starije dobne skupine učenika knjiga Penny McKay: *Assessing Young Language Learners* bavi se upravo ovom dobnom skupinom učenika.

Knjiga se pojavljuje kao jedanaesti naslov u seriji svjetski poznatog izdavača Cambridge University Press-a naslovljenoj *The Cambridge Language Assessment Series*, koja objavljuje teme vezane uz vrednovanje i nastavu stranog jezika. Predgovor knjizi napisali su urednici serije J. Charles Alderson i Lyle E. Bachman, ugledni stručnjaci i sami autori značajnih naslova iz područja vrednovanja postignuća stranog jezika, a već prema naslovu i broju stranica dade se zaključiti da ona predstavlja

* Marija Andraka, Učiteljski fakultet, Zagreb, marija.andraka@zg.t-com.hr

značajnu novost jer je riječ o prvom naslovu koji se detaljno i temeljito bavi problematikom vrednovanja postignuća učenika mlađe osnovnoškolske dobi (prema autorici riječ je o dobi od 5 do 12 godina). Knjiga se sastoji od deset poglavlja o čijoj se strukturi i dužini najvažnije informacije mogu dobiti iz preglednog sadržaja na početku knjige. Već čitanjem prvog poglavlja ustanovit ćemo da se, iako je najčešći strani jezik koji se uči u osnovnoj školi engleski, knjiga *Assesing Young Language Learners* ne bavi isključivo vrednovanjem u okviru nastave engleskog kao drugog/ stranog jezika nego govori o vrednovanju postignuća stranog jezika općenito.

Prva poglavlja međusobno su povezana. Prvo poglavlje (*A special case for young learner language assessment*), osim uvođenja u osnovnu terminologiju vrednovanja, govori o osnovnim kognitivnim, socijalnim, emocionalnim i fizičkim osobinama i razvoju učenika mlađe školske dobi, o utjecaju koje vrednovanje može imati u njihovim životima te o odgovornosti učitelja i drugih osoba uključenih u njihovo vrednovanje.

Drugo poglavlje, naslovljeno *Young learners and language learning*, bavi se sociokulturalnim i kognitivnim aspektima učenja jezika te implikacijama koje oni imaju za vrednovanje. Autorica naglašava kako bi vrednovanje trebalo poticati i pratiti razvoj relevantnih diskursa i novih identiteta, kognitivnih procesa, te uključivati i znanja o napretku u materinskom jeziku te ističe važnost suodnosa procesa sazrijevanja učenika i adekvatnih strategija vrednovanja. Navodi dva primjera okvira koji mogu poslužiti učiteljima u planiranju vrednovanja jezičnih znanja učenika na koje se i u kasnijim poglavljima u nekoliko navrata vraća. Prvi je opisan u knjizi Bachmana i Palmera iz 1996. godine *Language Testing in Practice* u izdanju *Oxford University Press-a*, a drugi je prikazan 2001. godine u Zajedničkom europskom referentnom okviru za jezike - CEFR-u.

U trećem poglavlju, *Research into young learner assessment*, autorica daje pregled korpusa znanstvenih istraživanja provedenih na tome području do izdavanja knjige. Većinu istraživanja toga tipa moguće je pronaći u izvješćima raznih vladinih agencija kao što je u Europi Vijeće Europe ili su objavljeni u stručnim časopisima ili zbornicima. U ovome je poglavlju vrlo koristan, posebno za učitelje praktičare, popis relevantnijih recentnih publikacija koje se bave nastavom stranog jezika, a posvetile su određeni prostor i vrednovanju. Autorica naglašava važnost akcijskog istraživanja i uključivanja što većeg broja učitelja u istraživanja vlastitog rada. Takvim bi se istraživanjima dobio bolji uvid u trenutnu nastavnu praksu, u način na koji učenici mlađe školske dobi napreduju u učenju jezika pa bi se osigurala veća valjanost i pravednost instrumenata za vrednovanje. Osim toga, kritički se osvrće na standarde vrednovanja i navodi neke procedure vrednovanja koje bi mogle pogodovati učenicima mlađe dobi. Konačno, govori i o mogućoj motivacijskoj ulozi standardiziranih

testova za vanjsko vrednovanje, ako rezultiraju pozitivnom formalnom potvrdom ili svjedodžbom.

Slijedi poglavlje *Assessing language use through tasks*, posvećeno odabiru, izradi i analizi zadataka za vrednovanje. Autorica navodi koncept „korisnosti“ koji su uveli Bachman i Palmer, (1996), a koji može poslužiti za provjeru jesu li rezultati dobiveni vrednovanjem korisni. Pod tim autorica podrazumijeva karakteristike kao što su pouzdanost, valjanost, autentičnost zadataka, interaktivnost, praktičnost i pozitivan učinak vrednovanja na učenje (str. 115). Imajući stalno u vidu dob učenika zagovara uporabu metoda alternativnog vrednovanja, kriterijskog i divergentnog vrednovanja, te tako promiče ideju da vrednovanje treba provoditi na uzorcima prave, autentične jezične uporabe, dakle pomnim odabirom aktivnosti za vrednovanje koje se neće razlikovati od uobičajenih aktivnosti na školskom satu. Ovo poglavlje bit će zanimljivo učiteljima-praktičarima jer sadrži i sugestije o tome kako izraditi zadatke za vrednovanje koji bi zadovoljili navedene kriterije, ali i onima koji su analitički orijentirani jer ne nudi uvijek gotove odgovore već ostavlja prostor za razmišljanje i raspravu.

Naredno, peto poglavlje, naslovljeno je *Classroom assessment of language use* i usko je povezano s prethodnim. Ovdje je riječ o pregledu zadataka kojima se učitelji služe u razredu za razliku od standardiziranih testova koji se izrađuju za vanjsko vrednovanje učenika. Različite strategije vrednovanja kojima se učitelji služe tijekom cijele školske godine od posebnog su značaja za mlađe učenike. Posebno je zanimljiv dio koji prikazuje faze planiranja, izrade zadataka, njihove primjene u nastavnom procesu i analize, uz ilustracije i nekoliko primjera iz nastavne prakse. Vrednovanje u razredu je prvi oblik formalnog vrednovanja s kojim se mali učenici susreću i stoga je posebno važno da ono za njih bude poticajno i da pozitivno djeluje na njihovo samopouzdanje.

Sljedeća dva poglavlja (6. *Assessing oral language*, 7. *Assessing reading and writing*) bave se sličnostima i razlikama između govorenog i pisanog diskursa i implikacijama koje one imaju za vrednovanje. U šestom poglavlju autorica naglašava važnost vrednovanja vještina slušanja i govorenja u kontekstu kao i na podjednaku važnost govorne recepcije i produkcije. I ovdje, kao i u četvrtom poglavlju, podsjeća na *task-based assessment*, odnosno na zadatke za vrednovanje koji za učenike mlađe školske dobi trebaju biti što sličniji autentičnim govornim situacijama. U tom kontekstu donosi konkretne upute za odabir i provođenje zadataka za vrednovanje vještina slušanja i govorenja, kao što su *TPR*-aktivnosti, pričanje priča, opisi slika, klasifikacije, prezentacije, dijalози, igranje uloga, *information gap* i druge. U sedmom poglavlju govori se o utjecaju materinskog jezika, pismenosti na materinskom jeziku i prethodnih učenikovih znanja o svijetu na razvoj njihove pismenosti u stranom

jeziku. U prvom dijelu ovoga poglavlja raspravlja se o odabiru tekstova i zadataka za vrednovanje čitanja, te o tehnikama kojima se možemo služiti za vrednovanja čitanja u razredu, kao što su čitanje i prepričavanje, zadaci tipa „pročitaj i učini“, točne ili netočne tvrdnje vezane uz pročitani tekst, zadaci višestrukog izbora, zadaci dopunjavanja ili analiza pogrešaka u čitanju. Drugi dio ovog poglavlja posvećen je vrednovanju pisanja. Autorica, ponovo koristeći Bachmanov i Palmerov model, govori o tome kako odabrati zadatke za vrednovanje pisanja i o važnosti holističkog pristupa vrednovanju gramatike i vokabulara u ranoj dobi. Na kraju ovog poglavlja pronaći ćemo popis strategija vrednovanja koje učitelji mogu preuzeti i koristiti tijekom nastavnog procesa, a preporuča se uporaba tih strategija i prethodno spomenutih zadataka i za formalno vrednovanje.

Osmo poglavlje, *Evaluating young learners' performance and progress*, nudi tehničku pomoć učiteljima pri izradi ljestvica za vrednovanje koje bi dovele do konačne ocjene koja će za učenika biti motivirajuća i potom navodi i komentira nekoliko primjera koji pritom mogu poslužiti kao pomoć. U drugom dijelu ovog poglavlja autorica opisuje tri modela standarda za mjerenje postignuća iz tri različite sredine (iz SAD-a - *The Illinois Foreign Language Learning Standards*, Europe - Zajednički europski referentni okvir za jezike- ZEROJ i Australije - *The Australian ESL Bandscales*) i kritički procjenjujući njihove prednosti i nedostatke. Za nas je svakako najznačajniji ZEROJ (ranije u tekstu navedena je njegoa engleska kratica *CEFR*), koji je ugrađen u Hrvatski nacionalni obrazovni standard i u hrvatsku verziju Europskog jezičnog portfolija. Za njega autorica smatra da, iako predstavlja vrlo dobro teorijski i empirijski utemeljen okvir za procjenu razina jezičnih vještina, ne posvećuje pažnju potrebama učenika mlađe školske dobi.

U devetom poglavlju (*Testing young language learners through large-scale tests*) riječ je o razvijanju i uporabi standardiziranih jezičnih testova koji se najčešće koriste za vanjsko vrednovanje, o njihovoj prikladnosti za testiranje djece mlađe školske dobi te o koracima u njihovoj izradi, mogućim problemima i zamkama pri njihovoj izradi te kako ih riješiti. Detaljno se analizira primjer izrade takvih testova (*The Cambridge Young Learners English Tests*), serije testova koji se izrađuju u Engleskoj a koriste se diljem svijeta za vrednovanje postignuća engleskog kao stranog jezika. Alternativu standardiziranim testovima u vrednovanju mlađe školske djece predstavlja kombinacija vrednovanja koje izvodi učitelj u razredu uz pomoć i koordinaciju učitelja-savjetnika kako se to izvodilo u Norveškoj (EVA Projekt). Na taj način bi učenici mlađe školske dobi s manje stresa i straha od neuspjeha prolazili kroz proces vrednovanja.

Posljednje, deseto poglavlje, (*The way forward*), naglašava vezu između teorije i istraživanja i govori o tome kako, iako je knjiga posvećena vrednovanju u drugom/

stranom jeziku, kada je riječ o učenicima mlađe školske dobi treba postojati suradnja između učitelja, znanstvenika, i vanjskih evaluatora - dakle svih sudionika uključenih u proces vrednovanja.

Nakon posljednjeg poglavlja slijedi bibliografija konzultiranih radova koja je detaljna i sadrži popis od preko dvije stotine autora i naslova u vremenskom rasponu od 1975. godine do objavljivanja, s težištem na recentnijim naslovima. Autorica obilno citira i parafrazira naslove navedene u bibliografiji i često ih koristi kao osnovu za svoja promišljanja i zaključke.

Knjiga završava analitičkim kazalom.

Knjiga *Assesing Young Language Learners* nudi dobar omjer recentnijih teorijskih istraživanja u području vrednovanja a sadrži i vrlo konkretne upute za formalno i neformalno vrednovanje svih jezičnih vještina koje se provodi na satu stranog jezika i izvan nastave kao vanjsko vrednovanje. Zato je dobrodošla svima onima koji su na neki način uključeni u proces vrednovanja tijekom osnovnoškolskog procesa, od učitelja, tijekom čijeg formalnog obrazovanja se često ne pridaje adekvatna pozornost ovoj za nastavu vrlo važnoj temi i koji se s kompleksnošću vrednovanja često susreću tek ulaskom u učionicu, preko znanstvenika (psihologa, metodičara, pedagoga i drugih), koji će u njoj pronaći najrecentnije rezultate znanstvenih istraživanja, do drugih sudionika u procesu vrednovanja učenika, kao što su stručnjaci uključeni u izradu raznih vrsta testova i zadataka za vanjsko vrednovanje, autori kurikula za osnovnoškolsko obrazovanje i drugi. Knjiga je svakako korisna i za studente stranih jezika koji svoju buduću karijeru planiraju ostvariti u osnovnoškolskoj nastavi jer lako čitljivim jezikom na nepretenciozan način otkriva kompleksnost teme i priprema ih za taj neizostavan, ali izuzetno zahtjevan segment nastave stranog jezika. Za njih će posebno korisna biti početna poglavlja koja daju uvid u to kako djeca uče i ističu povezanost procesa učenja i vrednovanja te znanstvena istraživanja koja su poslužila kao osnova za načela na kojima počiva vrednovanje postignuća u stranom jeziku.

Autorica je i sama iskusna nastavnica koja je osim toga sudjelovala u izradi programa za učenike i provela nekoliko istraživanja, što je zasigurno pridonijelo tome da ova knjiga bude pristupačna i teoretičarima i praktičarima te će svima njima prema potrebi poslužiti kao referencija pri rješavanju problema vezanih za vrednovanje.

Ono što ova knjiga ne nudi su brzi recepti za vrednovanje u nastavi stranog jezika, koji uostalom i ne postoje, već ona čitavo vrijeme potiče čitatelja na razmišljanje i promišljanje o svome radu te ukazuje na važnost povezivanja znanstvenih istraživanja s nastavnom praksom pa možemo zaključiti da predstavlja vrijedan doprinos poboljšanju cjelokupne nastave stranog jezika.

Za hrvatski kontekst knjiga Penny McKay značajna je jer upozorava na važnost sustavnog profesionalnog razvoja i edukacije svih sudionika u procesu vrednovanja

i mogla bi pridonijeti profesionalizaciji vanjskog vrednovanja, koje je u ovome trenutku najvećim dijelom u rukama učitelja entuzijasta i još uvijek mu se pristupa kao svojevrsnoj „izvannastavnoj aktivnosti“ koju bi učitelji trebali izvoditi pored svih svojih redovitih obveza iako često za nju nisu dovoljno osposobljeni.

